

PANDEMİ

SÜRECİNDE SOSYO EKONOMİK DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜMLER

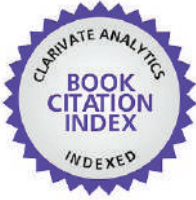
Fırsatlar, Tehditler, Yeni Normaller

EDİTÖRLER

DR. FATİH KALECİ
DR. EMRAH BAŞARAN

Necmettin Erbakan Üniversitesi
Kültür Yayınları: 62

Pandemi Sürecinde Sosyoekonomik Değişim ve
Dönüşümler
"Fırsatlar, Tehditler, Yeni Normaller"

Editör

Dr. Fatih KALECİ

Dr. Emrah BAŞARAN

Grafik & Tasarım

Büşra UYAR

Muhammed Sami TEKİN

Mustafa ALTINTEPE

Baskı

NEU Basımevi

KTB. S. No: 48888

ISBN

978-605-70069-9-8

Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları

Yaka Mah. Yeni Meram Cad. Kasım Halife Sok.

No: 11/1 Meram / KONYA

0332 221 0 575 - www.neuyayin.com

Aralık, 2020

** Bu eserin tüm hakları Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları'na aittir. Fotokopi yöntemiyle çoğaltılamaz, kaynak gösterilmedikçe resim, şekil vb'leri kullanılamaz.*

** Kitapta yazılı olan her türlü bilginin ve yorumun sorumluluğu yazarların kendilerine aittir.*

ÖNSÖZ

Son bir yıldır tüm insanlığın yaşamış olduğu felaketlerin yoğunluğu düşünüldüğünde sanki çok uzun bir zamandır olağanüstü hâl durumunda yaşanıldığı hissedilmektedir. Bu kısa zaman aralığında o kadar çok felaket yaşandı ki her yeni felaket diğerini aratır oldu. Hafızamızı yoklarsak bizleri 2019 yılında Avustralya’da başlayan yangınlara götürecektir. Avustralya’da başlayan büyük ölçekli yangın 6 ay gibi bir zaman diliminde kontrol altına alınabilmişti. Dünya gündeminin bu türden doğal afetlere odaklandığı dönemde Çin’den gelen haberler ve görüntüler ise tüm insanları, bir korku ve panik hâline sokmaya yetecek düzeyde oldu.

2019’un Aralık ayında Çin’in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19) olarak adlandırılan virüs, tüm toplumların yabancı olduğu ve henüz tedavisi bulunmayan bir özellik taşımaktadır. Covid-19’un Çin’de ortaya çıkması ve virüsün yapısına ilişkin net bir bilginin olmaması ilk olarak dünyanın farklı bölgelerinde sadece televizyon kanallarında izlenen “sıradan” bir haber niteliği taşımaktaydı. Virüsün zamanla ve çok hızlı bir biçimde yayılım göstermesi farklı tabloların ortaya çıkmasına neden oldu. Örneğin sokaklarda insanların durup dururken yere düştüğü görüntüler, hastane koridorlarında insanların çaresizce beklemesi, marketlerin yağmalanmaya başlaması gibi pek çok hadise hafızalarımıza kazındı. Bu durumun daha da ciddileşmesi ise Çin’in büyük çaplı karantina uygulamasına geçmesine neden oldu. Aralık ayında sıradan bir olay gibi görünen bu durum 11 Mart 2020’de DSÖ’nün Covid-19’u pandemi ilan etmesiyle birlikte tüm uluslar için “risk” oluşturmaya başladı.

Covid-19’un tüm dünya toplumlarının ortak bir sorunu hâline gelmesiyle birlikte pek çok farklı alanda yapılan tartışmalar gündemimizi meşgul etmeye başladı. Bu süreçte çeşitli medya ve iletişim platformlarında tarım, gıda, küreselleşme, tıp, sağlık, ekonomi, tüketim, eğitim gibi temel parametreler etrafında oldukça geniş perspektifli tartışmalar yapılmaya başlandı. Diğer taraftan gündelik hayat pratiklerimize yeni ritüeller eklendi. Temizlik, maske, fiziksel mesafe ve diğerleri. Bu çağın

insanlarının daha önce karşılaşmadığı türden kısıtlamalarla yüz yüze gelindi. Sokağa çıkma yasakları, ulusal ve uluslararası düzeyde seyahatlerin yasaklanması, iş yerleri ve fabrikaların, eğitim kurumlarının, ibadethanelerin kapatılması, düğün, bayram, cenaze gibi etkinliklerin yasaklanması ve buna benzer daha pek çok kısıtlama ve yasaklamayla birlikte “toplumsal kapanma” sürecini deneyimlemiş olduk. Bireysel ve toplumsal anlamda eski dünya düzeninden “yalıtlmış” bir durumun içerisine girdik.

Covid-19 ile birlikte hayatlarımıza giren onlarca haber ve buna bağlı olarak oluşan yeni durumlar hemen hemen her gün ekranlarda tartışılmaktadır. Bu dönemde virüsün yapısı, virüsten korunma yolları gibi daha çok “teknik” boyutta bir tartışma gündemi oluşturmaktaydı. Ancak geçen zamanla birlikte bu durumun toplumsal boyutlarının da tartışılması gerektiği anlaşıldı. Bu çalışmanın temel amacı, Covid-19 sürecinde ortaya çıkan tartışmalara bilimsel açıdan bakış açısı kazandırmaktır.

Covid-19 ile ilgili yapılan çalışmalarda ve tartışmalarda toplumsal süreçler tıbbi süreçlere kıyasla ikinci planda ele alınmıştır. Virüsün toplumda oluşturduğu tahribat ve virüsle birlikte ortaya çıkan yeni sosyoekonomik durum yeterince tartışılmamıştır. Türkiye’de 15 farklı üniversiteden 39 akademisyenin 28 makale ile katkıları sonucu ortaya çıkan bu eserde, Covid-19’un sosyoekonomik etkilerinin neler olduğu farklı disiplinler çerçevesinde ortaya konmaya çalışılmıştır.

“Pandemi Sürecinde Sosyoekonomik Değişim ve Dönüşümler (Fırsatlar, Tehditler, Yeni Normaller)” ismiyle ortaya çıkan çalışmada temel olarak sosyal ve ekonomik olmak üzere iki boyut bulunmaktadır. Eserin sosyal boyutunu oluşturan çalışmalarda kavramsal, teorik ve tarihsel boyutlarıyla salgın olgusu ele alınmış, özel olarak ise eğitim, aile, psikoloji, dezavantajlı gruplar, gündelik hayat gibi konular etrafında gerek teorik gerekse saha çalışmalarıyla Covid-19’un toplumsal etkileri ortaya konulmuştur. Eserin ekonomik boyutlarına baktığımızda pandeminin küresel boyuttaki ve uluslararası ticaretteki etkilerinin yanı sıra finans piyasaları, iş gücü piyasaları, enerji, turizm sektörlerine etkisi, tüketici davranışlarında yol açtığı değişiklikler ele alınmıştır.

Sonuç olarak pandeminin birçok etkisi olmasının yanı sıra sosyoekonomik anlamda bütün toplumları derinden

etkilemektedir. Bu etki beraberinde hayatımızda birçok değişim ve dönüşüme yol açmaktadır. Pandeminin sosyoekonomik etkilerinin incelendiği bu çalışmanın ortaya çıkmasında katkı sağlayan bölüm yazarlarımıza, çalışmayı dil bilgisi, anlatım ve imla açısından ele alan Dr. Kağan GARİPER'e, yazıların İngilizce dil kontrollerini yapan Dr. Ruhi Can ALKIN'a ve Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları dizgi ve basım biriminin tüm ekip üyelerine sonsuz teşekkür ediyoruz. Kitabın uluslararası görünümünde ve özellikle Web of Science Book Citation Index'te yer almasına öncülük eden Necmettin Erbakan Üniversitesi Bilimsel Yayınlar Koordinatörlüğü'ne şükranlarımızı sunarız.

20.12.2020
Fatih KALECİ-Emrah BAŞARAN
Konya

İÇİNDEKİLER

Pandemi Sürecinde Sağlık ve Küresel Risk Toplumu	5
<i>Doç. Dr. Erhan TECİM</i>	
Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19) Salgını Afet Sosyolojisi ve Risk Toplumu Bağlamında Okuma Denemesi	29
<i>Dr. Ruhi Can ALKIN</i>	
Tarih Boyunca Salgın Hastalıklar	55
<i>Doç. Dr. Fatih Mehmet BERK</i>	
Covid-19 Pandemi Süreci Gündelik Hayat Pratikleri ve Yeni Ritüeller	101
<i>Doç. Dr. Ensar ÇETİN</i>	
Pandemi Süreci ve Psikolojik Etkileri	125
<i>Arş. Gör. Dr. Gamze ŞEN</i>	
Pandemi Süreci ve Tüketim Alışkanlıklarının Değişimi	157
<i>Dr. Öğr. Üyesi Kevser ÇINAR - Eray ALTUN - Dr. Kadriye Alev AKMEŞE</i>	
Covid-19 Pandemi Sürecinin Tüketici Davranışları Üzerine Etkisi: Türkiye'de Ticarete Dijital Dönüşüm	189
<i>Dr. Çiğdem KARTER</i>	
Covid-19 Salgını Sonrası Sosyoekonomik Değişimler Çerçevesinde İnternet Teknolojileri: İslam İktisadı ve Finansı Örneği	205
<i>Prof. Dr. Murat ŞİMŞEK - Dr. Öğr. Üyesi Mahmut SAMAR</i>	
Pandemi Sürecinin Değiştirdiği Ekonomik Şartlar: İşletmelerin Merchandising Alanında Alması Gereken Pozisyonlar ve Merchandising Teorisinin Geleceğine İlişkin Bir Öngörü	233
<i>Dr. H. Çağatay KARABIYIK</i>	
Pandemi Sürecinde Kent ve Kentlilik: Distopyanın Yeniden Üretimi	253
<i>Prof. Dr. Güncel ÖNKAL</i>	
Covid-19 Pandemisi ve Kentsel Mekânın Geleceği: Akıllı Planlama ve Dönüşüm	271
<i>Dr. Öğr. Üyesi Mücella ATEŞ</i>	
Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19) Sürecinde Mekânın Yeniden Üretimi: Eve Sığmayan Hayatlar ve Kamusallaşan Balkonlar	293
<i>Doç. Dr. Mehmet BİREKUL</i>	

Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19) Salgını Sürecinde Aile	313
<i>Prof. Dr. Mustafa AYDIN</i>	
Pandeminin Aile Temelli Sosyal Sermayeye Etkisi ve Aile Kurumunda Erkeklik	331
<i>Nazihan TANER CANOĞLU - Aynur TEKKE</i>	
Pandeminin Etkisi Altına Aldığı Önemli Bir Demografik Birim: Yaşlılar ve Yaşlılık	369
<i>Prof. Dr. Ünal ŞENTÜRK</i>	
Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi Sürecinde Dezavantajlı Gruplar: Engelli Bireyler Özelinde Nitel Bir Çalışma	405
<i>Dr. Emrah BAŞARAN</i>	
Hepimiz Aynı Gemide miyiz? Koronavirüs ve Eşitsizlik İlişkisi ...	445
<i>Dr. Öğr. Üyesi Mustafa SOLMAZ</i>	
Covid-19 Pandemisinin Küresel Büyüme ve Uluslararası Ticarete Etkileri	477
<i>Doç. Dr. Uğur ADIGÜZEL - Prof. Dr. Selim KAYHAN</i>	
Olumsuz Bir Oyunun Başlangıcı: Korumacılık Ekonomik Büyümeyi Baltalıyor mu? (ABD-Çin Ticaret Savaşı ve Covid-19 Etkisi)	495
<i>Prof. Dr. Mehmet ŞENTÜRK - Dr. Öğr. Üyesi Onur AKKAYA</i>	
Pandemi Sürecinin Türkiye Ekonomisine Etkilerine Genel Bir Bakış	509
<i>Dr. Öğr. Üyesi Fatih KALECİ</i>	
Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19) ve İş Gücü Piyasaları: Dünya ve Türkiye Değerlendirmesi	531
<i>Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GÖMLEKSİZ - Arş. Gör. Kıvanç ALTINTAŞ</i>	
Koronavirüs Salgınının Seçilmiş Finansal Varlıklara Etkisi: Türkiye İçin Bir İnceleme	567
<i>Dr. Öğr. Üyesi Süleyman GÜRBÜZ - Prof. Dr. Ahmet ŞAHBAZ</i>	
Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinde Eğitimsel Eşitsizliklerin Yeniden Üretimi	587
<i>Doç. Dr. Zafer ÇELİK - Sümeyye Ayyüce ŞAHİN</i>	
Covid-19 Sosyal Reklamlarında Korku Çekiciliği Üzerine Bir Analiz	625
<i>Dr. Öğr. Üyesi Özge ULUĞ YURTTAŞ</i>	

Koronavirüs Günlerinde Spor ve Toplumsal Hayat Etkileşimi 651

Prof. Dr. Ahmet TALİMCİLER

Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19) Salgının Küresel Enerji Güvenliğine Etkileri Üzerine Genel Bir Değerlendirme 679

Dr. Gökhan KARTAL

Covid-19 Sürecinin Arkeoturizme Küresel Etkileri ve Arkeoturizm Planlamasında Yeni Normal 709

Dr. Hasan Ali ERDOĞAN

Covid-19 Pandemisi Sürecinde Otel İşletmelerinde Alınan Önlemler 739

Prof. Dr. Ahmet BÜYÜKŞALVARCI - Arş. Gör. Zekeriya YETİŞ - Fatma Rezzan ÇELİKMIH

English Abstracts & Biography 773

YENİ TİP KORONAVİRÜS (COVID-19) SÜRECİNDE MEKÂNIN YENİDEN ÜRETİMİ: EVE SİĞMAYAN HAYATLAR VE KAMUSALLAŞAN BALKONLAR

Doç. Dr. Mehmet BİREKUL
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet

Modern dönemin gündelik hayatına hızlı bir şekilde müdahil olan Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19) salgınının bu anlamda en çok etkisini gösterdiği alanlardan birisi şüphesiz “evde kal”ma olgusudur. Modern hayatın iş merkezli anlayışının geleneksel hayattaki işlevlerini aşındırdığı ev belki de modern toplumda ilk defa bu denli hayatın merkezine oturan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum bireylerin ev ile algılarının ve ev ile ilgili farkındalıklarının çeşitlenmesine yol açmıştır. Özellikle gerek resmi kısıtlamalardan gerekse salgın tehdidinden dolayı evde kalmak zorunda olanlar için mekânsal anlamda balkonlar bu dönemin öne çıkan mahallerinden biri olarak belirmektedir.

Türk mimarisine geç dönemlerde dâhil olan balkona Covid19 süreci ile birlikte yüklenen anlamlar ve kullanım şekillerinde önemli değişiklikler dikkat çekmektedir. Lefebvre’nin toplumsal mekân anlayışının bileşenleri açısından balkonun yeni dönemdeki durumunu etüt ettiğimizde ortaya mahrem ve içe dönük bir balkon algısından kamusallaşan ve dışa dönük bir balkon algısına doğru bir dönüşüm öne çıkmaktadır. Özellikle sokağa çıkma yasakları ile birlikte balkon algısındaki değişimler ve balkonun doğal bir alan olarak tasarlanıp yaşam alanına dönüştürülmesi gibi gündelik pratiklerin artışı bu dönüşümü görünür kılmıştır.

Son kertede “Evde kal” ve “hayat eve sığar” söylemlerinin aksine balkonlar hayatı evin dışına çıkarmanın bir aracı ve kamusallaşmanın yeni mekânları olarak Türk toplumundaki yeni yerini almıştır. Bu sürecin devamında ya da sona ermesinde balkonun mekânsal dönüşümünün sürekliliğine dair bir ön kestirim mümkün görünmese de insanların mekânsal anlamda ev ile ilgili değerlendirmelerinde balkonun önümüzdeki günlerde belirleyici faktörlerden birisi olacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimler: Balkon, Covid-19, Ev, Evde kal, Kamusal alan, Mekân.

Giriş

Dünya ölçeğinde bir tehdit olarak yaygınlaşmasının üzerinden henüz çok geçmese de Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19) olarak adlandırılan salgın, iletişimin ve küresel imkânların fazlasıyla kullanılageldiği günümüz dünyasına pek çok açıdan etki eden bir sürece dönüşmüştür. Başlangıçta sağlık alanını ilgilendiren bir konu gibi düşünülse de hızla insanlığı etkisi altına alan bu salgının sosyal, ekonomik, siyasal hatta kültürel pek çok alanı doğrudan etkilediği bugün için rahatlıkla söylenebilir. Hatta son zamanlardaki durum değerlendirildiğinde bu alanların sağlık alanına öncelendiği de dikkat çekmektedir.

Bu anlamda bundan sonrası için bazı insan davranışlarını doğrudan etkileyecek bu sürecin farklı disiplinler ve konular açısından ele alınması da bir gereklilik olarak belirmektedir. Bu alanlardan biri olarak salgın sürecinin toplumsal yansımalarının en çok evde kalma süresince hissedildiği söylenebilir. Zira evde kalma süreci hem zamansal hem de mekânsal anlamda bu süreçte hastalığı yaşamayan bireyleri en derinden etkileyen kesitlerin başında gelmektedir.

Bu vasatta bu çalışma evde kalma sürecinde insanların mekânsal refleksleri içerisinde balkonu kullanma davranışlarındaki değişimlere odaklanmaktadır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de salgın boyunca hayatın eve sığmadığı zamanlarda balkon önemli bir kamusal alan olarak öne çıkmış ve özellikle ülkemizde

balkonlar sürece ayak uydurarak hızlı bir şekilde yeniden üretilen mekânlar hâline dönüştürülmüştür.

1. Mekânın Sosyolojisi ve Sosyal Bir Mekân Olarak Ev

Geçmişten bu yana mekânın doğası üzerine pek çok görüş dile getirilmiş ve mekânsal çalışmalar bu geniş perspektifli çalışma alanı içerisindeki yerini almıştır. Günümüzde ise mekânın nesnelerin bulunduğu durağan bir boşluk olduğu Öklidyen düşünceden ve mekânın mutlaklığını savunan Kantçı yaklaşımdan uzaklaşan bu çalışmalar, Lefebvre'nin öncüsü olduğu toplumsal mekân anlayışına doğru evrilmiştir. Lefebvre, mekâna toplumsal süreçleri etkilerken aynı zamanda ondan etkilenen değişken bir olgu olarak yaklaşmaktadır. Özellikle sanayileşme süreci ve teknolojik imkanlarla mekân yalnızca coğrafyanın değil bu güçlerin de biçimlendirdiği bir hal almıştır. Mekânın dinamik bir yapıya sahip olduğuna dair görüşler bir bakıma insan mekân ilişkisini dönüştürmüştür. Mekân simgesel şiddetten iktidar ilişkilerine pek çok alanda kendisine anlamların yüklenebildiği bir olgu hâlini almıştır (Karabulut, 2018).

Bu açıdan kapitalizm mekân ilişkisi bağlamında mekânın toplumsal davranışlar üzerine etkisine odaklanan Harvey için de mekân sosyal ayrışmaların hem etkilediği hem de bunlardan etkilenen bir olgu olarak tezahür etmektedir (Harvey, 2013). Mekânın sosyolojisine odaklanan bir diğer isim olarak Urry de mekânsal olan ile toplumsal olanın birbirinden ayrılamayacağı olgusunu özellikle tüketim mekânları haline getirilen yaşam alanı olmaktan çıkarılan şehirler üzerinden izah etmeye çalışır (Urry, 2015).

Mekânı fiziksel ve matematiksel bağlamının dışında toplumsal dinamikler açısından ele alan en önemli isim olan Lefebvre'ye göre ise toplumsal mekân toplumsal yeniden üretim ilişkilerini, yani ailenin özgül örgütlenmesiyle birlikte, cinsiyetler, yaşlar arasındaki biyolojik, fizyolojik ilişkileri ve üretim ilişkilerini, yani iş bölümünü ve örgütlenmesini, dolayısıyla hiyerarşikleşmiş toplumsal işlevleri içerir (Lefebvre, 2014).

Lefebvre toplumsal mekânı üç alanın kesiştiği noktada açıklamaya çalışır. Bunlardan ilki üretimi ve yeniden-üretimi ve sürekliliği sağlayan her toplumsal oluşuma has özgül yerleri ve mekânsal kümeleri kapsayan **mekânsal pratiktir**. Ona göre bir toplumun mekânsal pratiği kendi mekânını yaratır. Bu mekânı diyalektik bir etkileşim içinde ortaya koyar ve varsayar. Ona hâkim olarak ve ona sahip çıkarak yavaşça ve kesin olarak üretir. Analize tabi tutulduğunda, bir toplumun mekânsal pratiği mekânını deşifre ederek keşfedilir. İkincisi ise üretim ilişkilerine, bunların dayattığı “düzene” ve dolayısıyla, bilgilere, işaretlere, kodlara, “cephesel” ilişkilere bağlı **mekân temsilleridir**. Mekân temsilleri, yani tasarlanmış mekân; bilginlerin, planlamacıların, şehircilerin, “parçalayan” ve “düzenleyen” teknokratların, yaşananı ve algılananı tasarlananla özdeşleştiren, bilimselliğe yakın kimi sanatçıların mekânıdır. Bu, bir toplumun (bir üretim tarzının) içindeki egemen mekândır. Son olarak toplumsal mekânın bileşenlerinden birisi toplumsal yaşamın yasa dışı ve yeraltı tarafına bağlı, aynı zamanda, muhtemelen mekân kodu olarak değil, temsil mekânlarının kodu olarak tanımlanabilecek sanata da bağlı karmaşık sembolizmleri (kodlu ya da kodsuz) temsil eden **temsil mekânlarıdır**. Temsil mekânları, yani mekâna eşlik eden imgeler ve semboller aracılığıyla yaşanan mekân, “oturanların”, “kullananların” mekânlarıdır. Fiziksel mekânı, nesnelerini sembolik olarak kullanarak kapsar. Öyle ki, bu temsil mekânları sembollerin ve sözel olmayan göstergelerin az çok bağdaşık sistemlerine yönelir (Lefebvre, 2014).

Bu çerçevede ev, mekân pratikleri, mekân temsilleri ve sembolizmi açısından toplumsal yaşamın en önemli mekânlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Ev, geçmişten günümüze toplumsal yaşamın beşiği olagelen mekânların başında yer almaktadır. Gerek geleneksel toplumlarda gerekse modern toplumlarda ev, bu anlamıyla, insanın dünyaya yerleşmesinin en temel sembolizmi olarak tezahür eder. Bu nedenle eve sadece mekânsal ve toplumsal olarak değil ontolojik anlamda da yaklaşan ve onu insanın ilk evreni ve ilk var olma biçimi olarak tarif edenler

de olmuştur (Bachelard, 1996; Heiddegger, 1996).

Son kertede ev mekânsal olarak da sosyokültürel olarak da varlığın devam ettirilmesinin en önemli kültürel koşulu olarak düşünülebilir. Yuva ihtiyacı hem biyolojik hem de kültürel bir varlık olan insanın temel gereksinimlerinden biri olarak belirmektedir (Alver, 2008). Evin kültürel bir varlık olması onun farklı kültürel bünyelerde kendine özgü yaşantılar inşa etmesine olanak sağlamaktadır. Bu aynı zamanda içinde bulunulan zamana ve sosyal şartlara göre evde belli değişim ve dönüşümleri de mümkün kılmaktadır.

2. Yeni Tip Koronavirüs Süreci, Eve Sığmayan Hayatlar ve Kamusallaşan Balkonlar

Ev, mekân ile insan arasındaki ilişkiyi gerek toplumsal gerekse ontolojik kökleri bakımından geçmişten günümüze belirleyen alanlarından biri olma özelliğini taşıya gelmiştir. Özellikle geleneksel toplumlarda evler fiziksel mekânın olduğu kadar toplumsal ilişkilerin de “kapalı tutulduğu” mahallerdir. Günümüz modern toplumlarında ise evler mahrem yüz yüze ilişkilerin hala bir norm olarak korunduğu yerler olsa da teknolojinin ve küreselleşmenin sunduğu iletişim, etkileşim olanaklarının geleneksel toplumlardan daha çok dışa açılmış bir ev modelini ürettiğini söylememiz mümkündür (Tomlinson, 2013).

Modern öncesi toplumların çok daha güçlü bir şekilde yerleşmiş yaşamında tüm bireylerin gündelik yaşamlarıyla bağıntılı olan bir mekân olarak evden söz edilirken Giddens’in deyimiyle uzmanlık sistemlerinin günlük yaşam koşullarında yapmış olduğu değişiklikler evin anlamında da yerinden çıkarıcı bir etkide bulunmuştur (Giddens, 1994). Başka bir ifadeyle evin merkezde olduğu bir yaşamdan işin merkeze alındığı ve teknolojik imkânların eve getirilebilmesi hasebiyle evin modern dünyada işe yüklenen anlamların devam ettirilebildiği bir mekân olarak dönüşmesine neden olmuştur. Bu açıdan bakıldığında evler modern dünyada insanların vakit geçirdikleri ancak kendisiyle varlıksal bağın çoğunlukla kurulamadığı işlevsel

mekânlardır. Onun için geleneksel toplumlarda olduğu gibi bizi anlatan hatırlatan hafıza mekânları olma özelliğini de giderek yitirmektedirler (Ev-hafıza ilişkisi için bkz: Tekin, 2019).

Bu vasatta hayatımızı derinden etkileyen bir salgın tehdidi olarak Covid-19 ile birlikte tüm dünyada modernitenin vadettiği dünya akışının aksine, bir slogan olarak “Evde Kal” ve “Hayat Eve Sığar” parolalarının üretilmesi dikkat çekicidir. Bir bakıma eve geleneksel yaşamda yüklenen anlamları çağrıştıran bu parolalar her ne kadar bir zorunluluğun sonucu olsa da ev ile ilgili farkındalığımızı artırdığında şüphe yoktur. Gerek evde kalma sürecinde aile bireylerinin birbiriyle olan farkındalıkları gerekse aile bireylerinin (özellikle erkeklerin) ev ile ilgili mekânsal farkındalıkları arttığı, belki de bu süreçte her alanda hızla dijitalleşen ilişkilerin aksine ev içi ilişkilerin organikleştiği söylenebilir. Bu mekânsal farkındalık bu süreçte evin modern süreçlerdeki kullanım şekillerine de etki etmiştir. Sözelimi erkeklerin mutfağı mesken tutmaları ya da salonların iş faaliyetleri, spor faaliyetleri ve hobi amaçlı kullanımları ile işlevselleştirilmeleri gibi pek çok örnek bu mekânsal farkındalığa ışık tutmaktadır.

Bu süreç içerisinde mekânsal açıdan en dikkat çekici alanlar ise balkonlar olarak belirmektedir. Zira evlerin vazgeçilmez mekânları olarak balkonlar iç dünya ile dış dünya arasındaki ara mekânlar olarak tarif edilebilir. Balkonun dokunulmazlığı bir taraftan evin mahremiyetini, iç dünyasını var ederken evden dış dünyaya açılışı onu, sokağa, bir bakıma kamusal alanın yüzü konumuna taşır. Balkon evsel mekân anlamında farklı bir yere koyan da özel alan ile kamusal alan arasındaki dokunulmazlık ve geçirgenliği bir arada bulundurmasıdır.

İlk örneklerinin Mısır ve İran’da tasarlandığı balkon, bu dönemde hem törensel hem de hiyerarşik işlevler üstlenmekteydi. Özellikle balkon hâkimiyetin ve gücün bir sembolizmi olarak öne çıkmaktaydı. Antik Yunanda amaç ve işlevlerinde değişikliklerin yaşandığı balkon rekreasyon amaçlı, toplu etkinliklerin daha iyi bir görüş açısıyla izlenebildiği loca benzeri mekanlara dönüştü. Orta

Çağ Avrupası'nda sanatsal faaliyetlerin gerçekleştirildiği mekânlar olarak balkonlar Romeo ve Juliet'in tiyatro sahnesindeki mekânı olarak dikkat çekmekteydi. Rönesans ile birlikte bir sanat eseri gibi tasarlanırken aynı zamanda statü göstergesi olan estetik bir unsur halini alan balkonlar, bu dönemde birçok sarayın en önemli mekânlarından biri olarak öne çıktı. Barok dönemde ise balkon özellikle ferforje kullanımının artışı ile gösterişli cephelerin en merkezi objelerinden biri halini aldı. Yirmi birinci yüzyıl ile birlikte balkon bireyci ve kapitalist toplumun bir aynası olarak evin özel bir alanı, kendimizi dışarıdan gelecek tepkilerden koruyacak bize ait bir mekân olarak görülmeye başladı. Hem ayrıcalığın hem de gösterişin bir göstergesi olan bu mekânlar günümüzde şehirlerin vazgeçilmez emlak stratejilerinden biri olarak öne çıktı (Origoni, 2020).

Bu tarihsel arka planına rağmen balkonun Türk mimarisi için yeni bir kullanım alanı olduğu söylenebilir. Zira geleneksel Türk mimarisinde balkonun olmayışının temel sebeplerinden birisi evlerin içe dönük olarak inşa edilmeleridir. Bu nedenle daha çok kapalı avlular ve eyvanlar ve hayat adı verilen yarı açık bahçeler kullanıla gelmiştir. Yine Türk mimarisinde balkondan ziyade daha içe dönük bir mekân olarak değerlendirebileceğimiz cumba uygulamasının daha yaygın olduğu söylenebilir. Osmanlının son dönem yapılarında da cumbalarla birlikte yapılan balkonlar dışa dönük dönüşümün bir işareti olarak değerlendirilmektedir (Yağcı, 2019).

Günümüzde modern tarzda inşa edilen evlerin önemli bir parçası da olsa balkonlar kullanım şekli itibariyle genel kültürel yapı içerisindeki yerine uygun bir kullanım tarzında değerlendirilmiştir. Özellikle Anadolu'da balkonlar farklı şekillerde kapatılarak (depo, kiler vb.) mahrem ev alanı içerisine dâhil edilen ve bu anlamda sokak ile irtibatı kesilen mekânlar olarak belirmektedir. Bu anlamıyla balkon başta ifade ettiğimiz hem evin içinde hem de dışında olma özelliğini gündelik yaşam içerisinde kültürel hafızayla orantılı bir şekilde içe dönük bir kullanımda tercih edilmektedir.

Covid-19 sürecinde ise balkonlar belki de Türk mimarisinde şu ana kadar hiç çekmediği kadar dikkat çekici hale gelmiş ve Türk toplumunun içe dönük kullanım şeklinde bazı değişimleri beraberinde getirmiştir. Lefebvre'nin deyimiyle yeni toplumsal bir mekân hali alan balkonlar özellikle bu süreç içerisinde kamusal alana açılan bir kapı olarak değerlendirilmiştir. Başka bir ifadeyle Covid-19 sürecinde balkonlar özel alanla birlikte kamusallaşan mekânlar olarak dikkat çekmişlerdir.

Burada dile getirilmesi gereken bir husus da balkonun kamusallaşma sürecinin özellikle salgının etkisinin yoğun olduğu ülkelerde ve yoğunlaştığı zamanlarda başlamış olmasıdır. Özellikle Covid-19 sürecinin dünyada en çok can aldığı ve sarsıcı etkileri nedeniyle karantina uygulamalarının ilk gündeme geldiği ülkeler olan İtalya ve İspanya'da balkonlar karantinanın ve çaresizliğin karşısında çözüm olarak görülen mekânlar olarak öne çıkmıştır. Bu süreçte balkonlardan şarkı söyleyerek, alkış tutarak içinde bulunulan duruma dair bir şeyler söyleme refleksinin en kuvvetli olduğu ülkeler olarak salgının en çok etkilediği bu ülkelerin beliriyor olması da balkonun kamusallaşması açısından dikkat çekicidir.

Bu süreç içerisinde gerek dünyada gerekse ülkemizde balkona yüklenen anlamlar ve pratikler açısından Lefebvre'nin girişte verilen toplumsal mekân anlayışı içerisinde üçlü bir değerlendirmeden bahsedilebilir. Lefebvre'ye göre mekânın deneyimlenmesi üç temel unsurdan, algılanan, tasarlanan ve yaşanan unsurlardan oluşmaktadır ve bize bu unsurların mekânsal kavramsallaştırması olarak mekânsal pratik, mekân temsili ve temsili mekândan oluşan üçlüyü önerir. Bu üçlü hem her üretim tarzında ve toplumda mekânın üretimini anlamlandırmasına ve mekânın deneyimlenmesinin incelenmesine hem de zihinsel, toplumsal ile fiziksel mekânların karşılıklı ilişkileri, karşılıkları ve düzenlenişlerini incelemeye imkân sağlamaktadır (Ghulyan, 2017).

2.1. Algılanan Bir Mekân (Mekânsal Pratik) Olarak Balkon

Bir toplumun mekânsal pratiği kendi mekânını oluşturur.

Mekânsal pratik ilk olarak maddi bir gerçeklik olan mekân ile ilgilidir. Binalar, yapılar, çalışma yeri, özel alan ve boş vakit alanlarını birbiriyle bağlayan yol ve ağları kapsar, dolayısıyla “ampirik olarak gözlemlenir”. Lefebvre mekânsal pratiği modern toplumlarda “banliyölerdeki toplu konutlarda oturan birinin gündelik hayatıyla” tanımlayarak somutlaştırır (Lefebvre, 2014).

Mekânsal pratik aynı zamanda fiziksel yapıyı çevrenin üretim ve yeniden üretim süreçlerini kapsar, dolayısıyla planlama ve ilgili disiplinlerin pratikleriyle ilgilidir ve bunun aracılığıyla mekânsal pratik, tasarlanan mekân ile sıkı bir ilişki içine girer. Kendi nitelikleri dolayısıyla, yani fiziksel mekân ile ilgili olduğu için, bu, aynı zamanda algılanan mekândır, çünkü mekânsal pratikler mekânın doğrudan deneyimlenmesini sağlar. O yüzden Lefebvre mekânsal pratikleri aynı zamanda algılanan mekân olarak tanımlamaktadır. Bu nitelikleri nedeniyle mekânsal pratikler “mimari, şehircilik, parkur ve yerlerin (toprağın) düzenlenmesi, gündelik hayat ve elbette kent gerçekliği gibi çeşitli düzeylerde saptanır, tarif edilir, analiz edilir” (Ghulyan, 2017: 22).

Bu açıdan bakıldığında ev her toplumda var olmasına rağmen o toplumun pratikleri ölçüsünde farklı bir mekân algısını beraberinde getirir. Bu anlamda balkonlar evlerin özel mekânları olarak geçmişten getirdikleri mekân algısını Covid-19 sürecinde oluşan pratiklerle yeni bir algıya dönüştürmüşlerdir. Bu süreç içerisinde balkonlarda gerçekleştirilen pek çok mekânsal pratik balkona yüklenen anlamlarda da pek çok değişikliğe neden olmuştur. Bu algının temelinde ise balkonun kamusal bir alan olarak görülmesi yatmaktadır. Covid-19 süreci ile gerçekleşen evde kalma olgusu ve modern hayatın evden dışarıda bir hayata olan vurgusu balkonların kamusallaşması ile aşılmaya çalışılmıştır. Bir bakıma salgın tehdidi ile evde özgürlüğü kısıtlanmış insanlar için balkonlar özgür alanlar oluşturmuşlardır.

Mekân algısı açısından burada dile getirilebilecek bir diğer nokta ise modern insanın doğaya karşı özgürlüğünü ilan etmiş olma durumuna karşı salgın süreci ile bu özgürlüğünü yeniden sorgulama ihtiyacı hissetmesidir. Teknolojik imkânlar ve sanal ortamlarla bu özgürlüğe yapılan vurgu balkonlar aracılığı ile de somut mekânsal bir vurgu olarak kendisini göstermiştir. Bu

anlamda balkonlar Covid-19 sürecinde kutlamalar, konserler, tepkiler, düzenlemeler gibi birbirinden farklı pek çok pratiğe sahne olmuş ve yeniden üretilen ve algılanan mekânlar olarak belirmişlerdir.

2.2. Tasarlanan Bir Mekân (Mekân Temsilleri) Olarak Balkon

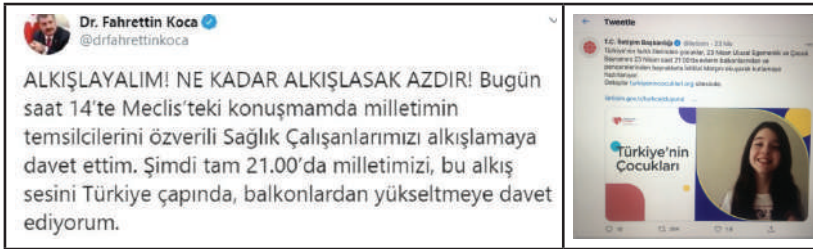
Lebefeve'ye göre mekân temsilleri planlamacıların, şehircilerin, teknokratların ve kimi sanatçıların mekânıdır, başka bir deyişle bir toplumun (bir üretim tarzının) içindeki egemen mekândır (Lefebvre, 2014). Bu nedenle mekân temsilleri entelektüel olarak oluşturulmuş bir göstergeler sistemine bağlıdır. Mekân temsilleri, etkin bilgi ve ideoloji aracılığıyla bu bilgi ve ideolojiyi mekânsal dokularında yansıtır, dolayısıyla “mekân üretiminde mekân temsillerinin önemli bir kapsamı ve özgül bir etkisi olur”. Bu kapsamı ve rolü nedeniyle mekân temsilleri, kurulu düzenin yani siyasi iktidarın, hâkim ideolojinin (veya söylemin) ve hâkim ekonomik düzenin mantığına göre düzenlenmiş, örgütlenmiş ve üretilmiş mekândır. Zihinsel olarak düşünülmüş ‘tasarlanmış’, sonradan nesneleşmiş planlardan, simgelerden vs. oluşan bu mekân soyutlama içerir. Bu nedenle temsil mekânı aynı zamanda tasarlanan mekân olarak da tanımlanır. Fiziksel dokuya etki kapsamı ve öneminden dolayı mekân temsilleri, mekânsal pratiklerinden ve onunla ilişkili olan mekân deneyimlenmesinden ayrılmaz. Onunla sıkı bir ilişki içerisinde (Ghulyan, 2017).

Bu açıdan bakıldığında Covid-19 süreci ile birlikte sürdürülebilir bir toplumsal hayatın işareti olarak balkonların idareciler tarafından da tekrar tasarlandığını söylemek mümkündür. Özellikle resmî açıklamalarda balkona yapılan vurgular bu açıdan dikkat çekicidir. Bu süreç içerisinde resmi bir bayram olarak 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’nın tüm Türkiye’de belirlenen saatte balkondan kutlanması, balkonların bayramlarda yapıldığı şekliyle süslenmesi ve bayraklarla donatılması tasarlanan bir mekân olarak dikkatleri balkona çekmiştir.

Bu etkinliklerle ilgili olarak T.C. İletişim Başkanlığı tarafından hazırlanan videoda şu ifadelere yer verilmektedir:

Bu yıl 23 Nisan’ı hiç alışık olmadığımız bir şekilde ama her

zamanki heyecanla kutlayacağız. Çocuklarımızı evlerinde sağlıklı güvendedeyken ayrı evlerde ama aynı coşku ve neşeyle bir araya getiriyoruz. Yalnız çocuklarımızı değil bütün vatandaşlarımızı ellerinde bayraklarla evlerinin balkonlarına, pencerelerine çağırıyoruz. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramımız ve meclisimizin açılışının 100. yılını hep birlikte kutlamak için haydi Türkiye! Çocuklarımızla saat 21.00’de istiklal marşımızı hep birlikte söylemek için bayraklar ellerimizde balkonlardayız, pencerelerdeyiz (URL 1).

Görsel 1. Sağlık çalışanları için yapılan destek çağrısının sosyal medya aracılığıyla duyurulması

Benzer bir şekilde sağlık bakanının mecliste yaptığı konuşmada sağlık çalışanlarının göstermiş olduğu gayreti taltif etmek amacıyla akşam saat 21.00’de balkonlardan alkış yapılmasını istemesi ve bu istekten sonra günlerce aynı saatte balkonlardan yükselen alkış sesleri ile sağlık çalışanlarına destek verilmesi de balkonun mekânsal tasarımına verilebilecek örneklerden birisidir. Yine bu süreçte Diyanet İşleri Başkanlığı’nın talimatıyla yatsı namazlarından sonra camilerden okunan dualara vatandaşların balkonlardan eşlik etmeleri balkonun bu süreçte yeniden tasarlanan ve üretilen bir mekân olarak düşünülmesi sağlamaktadır.

2.3. Yaşanan Bir Mekân (Temsil Mekânları) Olarak Balkon

Temsil mekânları “karmaşık sembolizmler”den oluşan, kullanıcılarının her günlük edimlerinin somutlaştığı öznel mekânlardır. Başka bir deyişle kullanıcıların ve oturanların mekânıdır (Lefebvre, 2014). Mekânın üretimi içerisinde mekân temsiliinin rolü ve kapsamı çok önemlidir, oysa ona kıyasla

temsil mekânlarının ürünü genellikle sadece sembolik eserlerdir. Gündelik hayatın sıradanlığı, belirli kurallara göre düzenlenişi ve standartlığı, toplum üyeleri tarafından bu mekânın kavranmasını zorlaştırır. Kavrama söz konusu olunca ise standartlığı içine sığmadığı için tepkiye neden olur veya farklı bir gündelik hayatın mümkün olacağına işaret eder (Ghulyan, 2017).

Yaşanan bir mekân olarak ve sembolik anlamda balkonlara baktığımızda salgın süreci öncesinde mekânsal algı açısından daha çok içe dönük depolama vb. amaçlı kullanılan balkonların çok farklı bir yaşama alanına doğru dönüştüğünü söylememiz mümkündür. Balkonların fiziksel anlamda farkındalığına varış ve ev seçiminde tercih sebebi olmasının yanında sembolik anlamda evin dışa dönük tarafı ve sosyal hayata bakan yüzü olarak tekrar kurgulandığını ifade edebiliriz. Öyle ki salgın sürecinde balkonların kullanımı ve yaşama alanına dahli açısından bakıldığında pek çok uygulama bizi bu sonuca götürmektedir.

Bununla ilgili en önemli örneklerden birisi kişisel ve kurumsal olarak düzenlenen eğlence faaliyetleridir. Salgın süreci ile kısıtlanan sosyal hayatta pek çok müzisyenin balkon konserleri vererek kendi sosyal çevresiyle bir iletişim imkânı yakalaması ve halkın eğlence kültürünü balkonlardan sürdürmesi bu süreçte damga vuran en güzel örneklerden birisidir. Yine belediyelerin çocukların eğlendirilmesi amacıyla caddelerden balkonlardaki çocuklara yapmış oldukları gösteriler de bu anlamda balkonları farklı bir yaşam alanı olarak yeniden üretmiştir.

Görsel 2. *Balkonun farklı bir yaşam alanına dönüştürülmesi*
(Kaynak: URL 2)

Görsel 3. *Balkonda gerçekleştirilen etkinliğin sokaktaki etkileşimleri*
(Kaynak: URL 3)

Salgın sürecinin sosyal hayat anlamında elimizden aldığımız imkânlardan birisi de spor etkinlikleridir. Kamuya açık alanlarda spor yapamamak bu etkinliklerin mekânı olarak balkonları öne çıkarmıştır. Eğitimci eşliğinde balkonlardan yapılan aerobik ve kültürfizik hareketleri ve profesyonel sporcuların antrenman etkinliklerinin balkonlarda gerçekleştirilmesi balkonların bu süreçte yaşanan bir alan olarak tasarlanmasında etkili olmuştur.

Görsel 4. *Balkonda gerçekleştirilen kültürfizik hareketleri örneği*
(Kaynak: URL 4)

Bununla birlikte bu süreçte balkonlar komşuluk ilişkilerinin de sürdürülmeye çalışıldığı mekânlar olarak tezahür etmektedir. Komşuların özellikle de kadınların sosyalleşme ve sosyal hayata katılma aracı olarak komşuluk ilişkilerini balkon aracılığıyla sürdürmeleri balkonlara karşı farklı bir yaşam alanı tasarımını gündeme getirmiştir.

Görsel 5. *Balkonların farklı bir yaşam alanı olarak iletişim için kullanılması*
(Kaynak: URL 5)

Balkonlarla ilgili olarak dikkate değer bir diğer husus da balkonların yukarıda söz ettiğimiz kapalı bir alan ve depodan çıkarılarak bizzat bir yaşama alanına dönüştürülme çabasıdır. Balkonlar bu anlamda ve özellikle de doğa ile ilişkilendirilerek yeşillendirilmeye, yaşam üniteleri ile beslenmeye ve yeniden şekillendirilmeye başlamıştır. Evde yaşamdan balkonda yaşama doğru bir yönelim salgın sürecinin en önemli değişimlerinden biri olarak görülmektedir. Eve sığmayan hayatlar balkonlarda sürdürülmeye çalışılmıştır. Pek çok balkonda korona bahçeleri kurulmuştur. Bu nedenle bazı yerel yönetimler balkonların bu dönüşümüne katkı sağlamak amacıyla çiçek ve sebze fidanlarını halka dağıtmış, en güzel balkon yarışmaları düzenleyerek Türk halkı için yeni tecrübe edilen bu mekânın özendirilmesine katkı sağlamışlardır.

Görsel 6. Balkonların farklı amaçlarla kullanılmasını teşvik eden çalışmalar (Kaynak: URL 6)

Görsel 7. Balkonların farklı amaçlarla kullanılmasını teşvik eden çalışmalar (Kaynak: URL7)

Görsel 8. Balkonların farklı amaçlarla kullanılmaya başladığını gösteren haber görseli (**Kaynak:** URL 8)

Sonuç

Tıp literatürü açısından tüm dünyayı etkisi altına alan bir salgının adı olan Covid-19 dünyayı kasıp kavuran bir salgının ötesinde bir sürece ismini vermeye de aday görünmektedir. Daha salgının üzerinden kısa bir süre geçmesine rağmen Covid-19 öncesi ve sonrasına dair geliştirilen kavramlar Covid-19'un sadece sağlık alanında değil toplumsal ve kültürel alanda da etkisini göstereceğinin işaretlerini vermektedir. İçinde bulunduğumuz durumun gerek gündelik pratikler gerekse sosyal bilimler açısından belki de en çarpıcı tarafı, modern toplumun inşa ettiği pek çok anlayış ve algının bu süreçle birlikte alt üst olmasıdır.

Gündelik hayatta salgının en çok etkisini gösterdiği alanlardan birisi şüphesiz “evde kal”ma olgusudur. Modern hayatın iş merkezli anlayışının geleneksel hayattaki işlevlerini aşındırdığı ev belki de modern toplumda ilk defa bu denli hayatın merkezine oturan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum bireylerin

ev ile algılarının ve ev ile ilgili farkındalıklarının çeşitlenmesine yol açmıştır. Özellikle gerek resmi kısıtlamalardan gerekse salgın tehdidinden dolayı evde kalmak zorunda olanlar için mekânsal anlamda balkonlar bu dönemin öne çıkan mahallerinden biri olarak belirmektedir.

Balkon mimari olarak Mısır, Pers ve antik Yunan'dan günümüze pek çok farklı şekilde kullanılmasına rağmen Türk mimarisinde pek kullanım alanı bulmamıştır. Bunun temel sebebi geleneksel Türk mimarisinde evin içe dönük bir algıyla inşa edilmesidir. Bu nedenle balkon yerine iç avluların, hayatların ve son dönemde cumbaların kullanıldığı Türk mimarisinde balkon modern dönemde inşa edilen evlerde yer alsa da kullanım olarak yine içe dönük depo, kiler vb. amaçlarla kullanıla gelmiştir.

Covid-19 süreci ile birlikte balkona yüklenen anlamlar ve kullanım şekillerinde önemli değişiklikler dikkat çekmektedir. Lefebvre'nin toplumsal mekân anlayışının bileşenleri açısından balkonun yeni dönemdeki durumunu etüt ettiğimizde ortaya mahrem ve içe dönük bir balkon algısından kamusallaşan ve dışa dönük bir balkon algısına doğru bir dönüşüm öne çıkmaktadır. Lefebvre'nin analitik bir ayrım ile algılanan, tasarlanan ve yaşanan mekân anlayışı üzerinden balkona baktığımızda salgın süreci ile balkonun öne çıkan belli pratiklerinden söz etmemiz mümkündür.

Öncelikle eve olan algı ile birlikte balkona dair kamusal bir algının geliştiğini söylememiz mümkündür. Bu algıyı oluşturan en temel gereksinimlerden birisi, alışlagelmiş sosyal hayatta hayatın eve sığdırılamaması ve özgürlüğün kısıtlanmasına karşı evin dışa açık bir alanını oluşturma gayreti olarak belirmektedir. Bu durumun şekillenmesinde resmi otoritenin balkona yapmış olduğu vurgunun önemli bir payı olduğu söylenebilir. Bu anlamda balkon gerek resmi bayramlar ve resmi söylemlerde öne çıkarılan bir mekân olarak tasarlanmıştır. Balkonun kamusallaştıran en önemli etken ise yaşamın burada tekrar kurgulanmasıdır. Gerek balkon konserleri gerek komşuluk ilişkileri gerekse balkonun doğal bir alan olarak tasarlanıp yaşam alanına dönüştürülmesi

gibi gündelik pratiklerin artışı balkonu bu sürecin en önemli, mekânsal alanı olarak öne çıkarmıştır.

Son kertede bugün yüz yüze kaldığımız bu süreçte sosyal ve kültürel alanda yaşadığımız değişim ve dönüşümler içerisinde mekânın yeniden üretiminde ve algılanmasında balkonlar en önemli mekânlardan biri olarak dikkat çekmektedir. “Evde kal” ve “hayat eve sığar” söylemlerinin aksine balkonlar hayatı evin dışına çıkarmanın bir aracı ve kamusallaşmanın yeni mekânları olarak Türk toplumundaki yeni yerini almıştır. Bu sürecin devamında ya da sona ermesinde balkonun mekânsal dönüşümünün sürekliliğine dair bir ön kestirim mümkün görünmese de insanların mekânsal anlamda ev ile ilgili değerlendirmelerinde balkonun önümüzdeki günlerde belirleyici faktörlerden birisi olacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Alver, K. (2008). *Steril Hayatlar: Kentte Mekânsal Ayrışma ve Güvenlikli Siteler*, Ankara: Hece Yayınları.
- Karabulut, D. (2018)., Modernite ve Mekân İlişkisinin Virginia Woolf ve Arnold Bennett Üzerinden Okunuşu, *DTCF Dergisi* 58 (1), 440-461
- Harvey, D. (2013), *Sosyal Adalet ve Şehir*, (Çev: M. Morali), İstanbul: Metis Yayınları.
- Urry, J. (2015), *Mekânları Tüketmek*, (Çev: R. G. Ögdöl), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bachelard, G. (1996), *Mekânın Poetikası*, (Çev: A. Derman), İstanbul: Kesit Yayıncılık.
- Heiddegger, M. (1996), İnşa Etmek, Oturmak, Düşünmek, (Çev: O. Kunal), *Cogito: Kent ve Kültürü*, 8, s. 67-70.
- Orioni, C. & M. (2020). Antik Pers'ten Pandemiye Balkonun Tarihçesi, (Çev: Halil Can İnce ve Duygu Gören)
- <https://zitlarmecmuasi.com/antik-persten-pandemiye-balkonun-tarihcesi-1/> Erişim Tarihi: 12.09.2020
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın Üretimi*, (Çev: Işık Ergüden), İstanbul: Sel Yayınları
- Giddens, A. (1994). *Modernliğin Sonuçları* (Çev: Ersin Kuşdil). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Tomlinson, J. (2013). *Küreselleşme ve Kültür* (Çev: Arzu Eker). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Tekin, F. (2019). Hafıza Ortamından Tüketim Nesnesine Dönüşen Ev, *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi* 5 (11), 253-273
- Ghuklyan, H. (2017). Lefebvre'nin Mekân Kuramının Yapısal ve Kavramsal Çerçevesine Dair Bir Okuma, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 26 (3), 1-29.
- Yağcı, F . (2019). Son Dönem Osmanlı Konutlarında Mimari Elemanlar, *Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları Dergisi*, 1 (22) , 66-75 .
- (URL 1) https://www.youtube.com/watch?v=x_Q4av1AY4Y Erişim Tarihi: 21.10.2020
- (URL 2) <https://sonsoz.com.tr/evde-kalanlara-balkonda-sazli-sozlu-konser/> Erişim Tarihi: 08.10.2020.
- (URL 3) <https://esenler.bel.tr/haberler/genel/esenlerde-balkondan-balkona-yarisma/#gallery-2> Erişim Tarihi: 11. 09.2020.
- (URL4) <https://spor.haber7.com/diger-branslar/haber/2975472-antrenor-sokakta-vatandaslar-balkonda-spor-yapti> Erişim Tarihi: 08. 07.2020.
- (URL 5) <https://www.haberturk.com/adana-haberleri/76611193-komsuluk-iliskilerine-korona-tedbiriadanada-her-gun-birbirleriyle-gorusen-elif-ugurlu-ve> Erişim Tarihi: 23.09.2020.
- (URL 6) <https://www.konya.bel.tr/haberayrinti.php?haberID=7390> Erişim Tarihi: 17.09.2020.
- (URL 7) <https://www.haberler.com/en-guzel-pencere-balkon-ve-teras-tasarim-yarismasi-13189757-haberi/> Erişim Tarihi: 26.08.2020.
- (URL 8) <https://www.youtube.com/watch?v=S9vK3DOrpuk> Erişim Tarihi: 12.09.2020.